UW ENIGE TROOST IN LEVEN EN STERVEN

Lezen:
Heidelbergse Catechismus, zondag 1, vraag en antwoord 1 en 2. Controleer de gebruikte catechismustekst zo nodig aan de hand van de officiële editie die u binnen uw kerkverband gebruikt; spelling en formulering kunnen per uitgave verschillen.

Inleiding

De Heidelbergse Catechismus begint niet met een uiteenzetting over God, de mens of de leer van de kerk. Hij begint met een persoonlijke vraag: waaruit bestaat uw diepste troost? Dat is geen vrijblijvende vraag. Ieder mens krijgt te maken met schuld, lijden, ouder worden, verlies en de dood. Ook een gelovige wordt daardoor niet gespaard. Wel mag hij weten dat zijn leven niet aan het toeval is overgelaten.

Zondag 1 wijst ons daarom onmiddellijk naar Jezus Christus. De ware troost ligt niet in onze omstandigheden, prestaties of gevoelens, maar in het feit dat wij het eigendom van Christus zijn. Die belijdenis is tegelijk diep persoonlijk en voluit Bijbels. Zij geeft richting aan het geloof, aan het dagelijks leven en aan de omgang met zorgen en vragen.

Bijbelstudie

De eerste vraag van de catechismus vraagt naar onze enige troost in leven en sterven. Het woord ‘enige’ is belangrijk. De catechismus vraagt niet wat ons tijdelijk kan opbeuren of waardoor wij moeilijke omstandigheden beter kunnen verdragen. Het gaat om een vaste grond die standhoudt wanneer alle andere zekerheden wegvallen.

Die troost omvat ons hele bestaan: lichaam en ziel, leven en sterven. De Bijbel maakt duidelijk dat God niet alleen belangstelling heeft voor het geestelijke deel van ons leven. Ons lichaam is door Hem geschapen en blijft onder Zijn zorg. Paulus schrijft dat gelovigen met lichaam en ziel aan de Heere toebehoren (1 Korinthe 6:19-20). Ook in leven en sterven zijn wij van de Heere, zegt Romeinen 14:7-9. Het geloof biedt dus geen ontsnapping uit het werkelijke leven, maar leert ons dat heel ons bestaan in Christus geborgen is.

Vervolgens wordt duidelijk dat wij niet onszelf toebehoren. Dat staat haaks op de gedachte dat een mens volledig autonoom is en zelf bepaalt wie hij is en waarvoor hij leeft. De Bijbel zegt juist dat wij geschapen zijn door God en dat wij Hem rekenschap verschuldigd zijn. Door de zonde zijn wij echter van Hem afgeweken. Wij zijn van nature geneigd om onszelf tot middelpunt te maken. Daarom is het evangelie zo bevrijdend: wie tot Christus behoort, hoeft

niet langer zelf zijn eigen zekerheid te produceren.

De catechismus verbindt deze troost aan Jezus Christus. Hij heeft met Zijn kostbare bloed betaald voor de schuld van Zijn volk. Dat wijst op Zijn kruisdood als plaatsvervangend offer. Petrus schrijft dat wij niet met vergankelijke middelen zijn vrijgekocht, maar met het kostbare bloed van Christus (1 Petrus 1:18-19). Ook Paulus zegt dat Christus Zichzelf gegeven heeft voor de Zijnen (Galaten 2:20). De verlossing berust dus niet op onze vroomheid, goede voornemens of godsdienstige prestaties. De grond ligt buiten ons: in het volbrachte werk van Christus.

Daarbij hoort ook dat Christus ons heeft verlost van de macht van de duivel. De duivel is in de Bijbel geen beeld voor het kwaad in algemene zin, maar een werkelijke tegenstander van God en aanklager van mensen. Door de zonde houdt hij mensen gevangen in schuld en leugen. Christus is gekomen om de werken van de duivel te verbreken (1 Johannes 3:8). Aan het kruis heeft Hij de machten ontwapend en Zijn overwinning openbaar gemaakt (Kolossenzen 2:15). Dat betekent niet dat gelovigen geen verzoekingen of aanvechtingen meer kennen. Wel staat vast dat de duivel niet het laatste woord heeft over hen die Christus toebehoren.

De troost bestaat niet alleen in het verleden, bij de betaling van de schuld. Ook in het heden worden gelovigen bewaard. Christus laat hen niet los nadat Hij hen heeft vrijgekocht. In Johannes 10 spreekt Hij over de veiligheid van Zijn schapen in Zijn hand en in de hand van de Vader. Romeinen 8 benadrukt dat niets de gelovigen kan scheiden van de liefde van God in Christus Jezus. Deze bewaring betekent niet dat een christen nooit struikelt of twijfelt. Het betekent wel dat Gods genade sterker is dan onze zwakheid. De Heere bewaart Zijn kinderen door Woord en Geest en brengt hen uiteindelijk thuis.

De Heilige Geest maakt deze troost persoonlijk. Het is één ding om te weten dat Christus voor zondaren gekomen is; het is iets anders om door het geloof te rusten in Zijn volbrachte werk. De Geest werkt het geloof door het evangelie en verzekert ons van het werk van Christus. Romeinen 8:15-16 spreekt over de Geest Die getuigt dat gelovigen kinderen van God zijn. Die verzekering is geen menselijke zelfverzekerdheid. Zij wordt gevoed door Gods beloften en kan in tijden van aanvechting worden bestreden. Toch blijft de grond vast: niet de wisselende kracht van ons geloof, maar de trouw van Christus.

Vraag en antwoord 2 laat zien hoe iemand deze troost leert kennen. Daar worden drie zaken genoemd: kennis van onze zonde en ellende, kennis van de verlossing en kennis van de dankbaarheid die God van ons vraagt. Dat is geen willekeurige volgorde.

Eerst moeten wij leren hoe groot onze zonde en ellende zijn. De wet van God houdt ons een spiegel voor. Romeinen 3:20 leert dat door de wet de kennis van de zonde komt. Zonde is niet alleen het doen van verkeerde dingen. Het is ook het missen van het doel waarvoor God ons geschapen heeft en het leven buiten Hem. Wie zijn schuld oppervlakkig opvat, zal de genade van Christus ook oppervlakkig waarderen.

Daarna leren wij hoe wij van onze zonde worden verlost. Dat gebeurt alleen door Jezus Christus.

De Bijbel wijst steeds weg van menselijke verdienste naar Gods genade. Efeze 2:8-9 benadrukt dat de zaligheid een gave van God is en niet het resultaat van werken waarop iemand zich kan beroemen. Tegelijk is Christus niet alleen een voorbeeld, maar ook de Borg en Zaligmaker van schuldige mensen. In Hem is vergeving, verzoening en vrede met God.

Ten slotte volgt de dankbaarheid. Die is geen betaling voor de ontvangen genade en ook geen voorwaarde om Gods liefde te verdienen. Dankbaarheid is het antwoord van iemand die uit genade is gered. Efeze 2:10 zegt dat wij in Christus geschapen zijn tot goede werken. Ook Titus 2:11-14 verbindt Gods genade met een nieuw leven. Wie werkelijk door Christus getroost wordt, zal leren vragen hoe hij God kan dienen.

Daarom is zondag 1 niet alleen een leerstuk voor moeilijke momenten. Het is een levenshouding. Als u weet dat u het eigendom van Christus bent, mag dat uw omgang met bezit, werk, gezondheid, verantwoordelijkheid en sterven bepalen. U hoeft uzelf niet te redden, maar u bent wel geroepen om als verloste mens te leven. De enige troost maakt niet passief; zij maakt vrij om God en de naaste te dienen.

Gespreksvragen

1. Wat betekent het dat de catechismus spreekt over onze ‘enige’ troost?
2. Waarom worden lichaam en ziel, leven en sterven samen genoemd?
3. Wat houdt het in dat een christen niet zichzelf, maar Christus toebehoort?
4. Welke betekenis heeft het bloed van Christus voor onze verlossing?
5. Hoe bewaart Christus Zijn kinderen, ook wanneer zij aanvechting kennen?
6. Welke taak heeft de Heilige Geest bij het persoonlijk kennen van de troost?
7. Waarom begint vraag en antwoord 2 met de kennis van zonde en ellende?
8. Hoe hoort dankbaarheid zichtbaar te worden in het leven van een christen?